

כניסת שבת: 18:35

יציאת השבת: 19:36

לדעת ר"ת: 20:11

אורי וישעי

לרפואת הגאון רבי יעקב חי בן מרגלית בתוך שאר חולי עמך בית ישראל

בית מדרש רב פעלים ע"ש מרן הרב יוסף חיים זי"ע בראשות כב' מו"ר הרב אורי סבן שליט"א
עורך: אלון ארביב ס"ט הערות ניתן לשגר לת"ד 613 נתניה-050-4136465 או בדוא"ל: alon@shtaygen.co.il

עמרת פז

שבת הגדול הראשונה שהיתה להם לישראל, במצרים היתה ובעשירי בניסן היתה, חמשה ימים קודם גאולתם. ולשבת זו נצטוו ישראל מצוה ראשונה שנהגה לשעה בלבד ולא נהגה לדורות: **בַּעֲשׂוֹר לַחֲדָשׁ הַזֶּה - וַיִּקְחוּ לָהֶם אִישׁ שֶׁהָ לְבִית אָבִתוֹ, שֶׁהָ לְבִית (שמות יב).** מצוה זו להכין את השה לפסח ארבעה ימים קודם שחיטתו - נהגה רק בפסח מצרים, ואילו בפסח דורות אין מצוה מן התורה לקחת השה ארבעה ימים קודם. אף על פי כן, היו עושים כך, כדי לבקר את השה מן המזמים:

ונסים גדולים נעשו להם לישראל באותה השבת, שבאותו היום לקחו כל אחד מישראל שה לפסחו וקשרו בכרעי המטה, והמצרים ראו את הדבר ושאלו: למה זה לכם? ובני ישראל השיבו: לשחטו לקרבן פסח כמצות ה' עלינו. והיו המצריים שניהם קהות על ששוחטים את אלהיהם ולא יכלו להגיד להם דבר. ועוד כמה נסים היו שם בענין הזה, לפיכך קורין לה: 'שבת הגדול' - על שם הנסים הגדולים:

כתוב ב'ספר הפרדס' (המיוחס לרש"י ז"ל), וזו לשונו: 'שבת שלפני הפסח נהגו העם לקרותו 'שבת הגדול' ואינם יודעים למה, שהרי אינו גדול מכל שבתות השנה, אלא, לפי שניסן שבו יצאו ממצרים - חמשי בשבת היה, כדאמרין בסדר עולם (פ"ה), ומקחו של פסח בעשור לחדש היה, בשבת שלפני הפסח; אמרו ישראל: הֲנָן נִזְבַּח אֶת תּוֹעֵבַת מִצְרַיִם לְעֵינֵיהֶם וְלֹא יִסְקְלָנוּ (שמות ח), אמר להם הקדוש ברוך הוא: עתה תראו הפלא אשר אעשה לכם. הלכו ולקחו איש איש את פסחו להיות להם למשמרת עד ארבעה עשר יום. כשראו כן המצרים, היו רוצים לקום ולנקום מהם, והיו מעיהן מחותכין, ובאש נדעכין, ונידונין ביסורים ובחליים רעים, ולא הזיקו לישראל. ועל שם שנעשו בו נסים לישראל וכו' נקרא שבת שלפני הפסח 'שבת הגדול'. מפי ר' אברהם נוחו עדן':

קודם שלקחו ישראל שה לבית אבות למשמרת עד זמן שחיטתו, כבר נודע למצרים על מכת בכורות שעתידיה לבוא עליהם ולא ידעו באיזה יום תבוא, שפרשת עוד נגע אֶחָד אָבִיא עַל פְּרֹעֵה וְעַל מִצְרַיִם - בשביעי בניסן נאמרה. מששמעו המצרים שבכל בית בישראל נמצא שם שה קשור, היו הבכורות שלהם מתפחדים, אמרו, עכשו המכה ממשמשת ובאה עלינו, ובאו הבכורות של המצרים בבהלה בתוך בתי ישראל באותה שבת הגדול הראשון, לידע מה צפוי להם עתה:

וכמו שמובא בתוספות בשם המדרש: 'ועל כן קורין אותו 'שבת הגדול' לפי שנעשה בו נס גדול וכו' כמו שאמרו במדרש: כשלקחו ישראל פסחיהן באותה שבת, נקבצו בכורות אומות העולם אצל ישראל ושאלום, למה היו עושין כך. אמרו להן: זָבַח פֶּסַח הוּא לָהּ, שיהרוג בכורי מצרים. הלכו אצל אבותיהם ואל פרעה לבקש ממנו שישלחו את ישראל - ולא רצו פרעה ושריו; ועשו הבכורות מלחמה במצרים האחרים והרגו מהן הרבה, וזה שכתוב בתהלים (קלו): לְמַפָּה מִצְרַיִם בְּכַוְנֵיהֶם - לומר, כי הבכורות הם המכים':

"צו את אהרן ואת בניו לאמר זאת תורת העלה" (ויקרא ו, ב)

חז"ל אומרים: 'כל העוסק בתורה כאילו הקריב עולה' (מנחות קי.). האם בזמן בית המקדש היה אפשר לרצות ע"י עסוק בתורה, או שהיו חיבים להקריב קרבן?
התשובה: חיבים להקריב קרבן.

ומה היה קורה בזמן בית המקדש לאדם שאין לו כסף?
מסביר ה'פנינים יקרים': אם לא היה לא כסף לבהמה... צריך היה להביא סולת. אם גם לזה לא היה לו כסף? לכאורה, אפשר היה לעסוק גם אז בתורה. כלומר: שזה יכול היה להיות פתרון אף בזמן בית המקדש. והיום ודאי ודאי.

ומפרש רש"י: "צו את אהרן" - 'אין צו' אלא, לשון זירוז מיד ולדורות'. ומדוע צריך לזרוז מיד? ממשיך רש"י ואומר: 'אמר ר' שמעון: ביותר הכתוב צריך לזרוז במקום שיש בו חסרון כיס' כלומר: מי שאין לו כסף לסולת לפחות יביא תורת עולה.

אש המזבח

"אש המזבח תוקד בו: אש תמיד תוקד על המזבח" (שם, ו) "אש המזבח" - זו המנורה. וכאן צריך לשאול למה הם רומזים?

רוב המפרשים אומרים: ש"אש המזבח" והמנורה רומזים ללמוד התורה. תפקיד המנורה היה להאיר בלילה, רמז לכל אלה העובדים לפרנסתם במשך היום, שלפחות ילמדו תורה בלילה.
"אש תמיד" - בא לרמוז, לכך שלא יהיה רגע אחד בו לא ילמדו תורה. ובחורים צעירים שעדיין אין עליהם עול, יכולים ללמוד כל היום כולו ועלינו מוטל לדאוג להם לשיבות ולשעורים ויש בזה חסרון כיס גדול.

המצוה לדאוג למקומות ללמוד מוטלת על גדול הדור ושאר תלמידי חכמים צריכים לעזור לו. לכן נאמר: "צו את אהרן ואת בניו". צריך לצוות אותם שיהיו כל הזמן מקומות למוד. כך מסביר ה'פני מאיר'.

"אש תמיד"

מביא ה'אוצר הידיעות' עצה לבטל מחשבות מהשל"ה הקדוש (בשער האותיות סוף אות ל) בשם הרמ"ק: שיאמר הרבה פעמים הפסוק: "אש תמיד תוקד על המזבח". והביא שסוד זה גילה לו זקן אחד. וכתב השל"ה: שסוד זה גילה לו אליהו! אבל הרמ"ק מרוב ענותנותו לא רצה לגלותו.

דרשת שבת הגדול

הציבור היקר מוזמן לדרשת שבת הגדול שתמסר ע"י כב' מו"ר הרב אורי סבן שליט"א השיעור יתקיים א"ה בשבת קודש פרשת צו בבית הכנסת "בית יעקב" סמייה, ברחוב יוספטל 10 שכון סלע נתניה בשעה 16:15, תפלת מנחה תערך מיד לאחר הדרשה.

הליכות מלכי

הלכות שבת הגדול, בדיקת חמץ

א: "שבת שלפני הפסח קורין אותו שבת הגדול (מרו"ה ש"ע

סי' ת"ל) טעמים רבים ניתנו לשם המיוחד של השבת האחרונה לפני הפסח. אחד מן הטעמים הוא דרשת היום בבתי הכנסת - דרשה גדול מפייהם של גדולי התורה. מנהג

שהחל כבר בימי המשנה. לפיכך, קבעו "שבת הגדול" לפני הפסח כיון שהדרשה היא להורות דיני ערב פסח ופסח ודינים אלו חייבים לדעת לפני הפסח, הלכה למעשה!

ב: נוהגים לברך איש את רעהו בברכת "שבת הגדול מבורך" (חזון עובדיה פסח עמוד יח).

ג: ההפטרה של שבת הגדול ברוב הקהילות: וְעֲרַבְהָ לָהּ מִנְחָתָ יְהוָה וִירוּשָׁלַם (מלאכי ג) שמסיימת בפסוק "הֲיֵהָ אֲנֹכִי שִׁלַח לְכֶם אֶת אֱלֹהֵי הַנְּבִיא לְפָנַי בּוֹא יוֹם ה' הַגְּדוֹל וְהַנּוֹרָא". והוא על פי מאמר חז"ל (ראש השנה יא). "בניסן נגאלו ובניסן עתידין להגאל" זולת במקום שהמנהג ברור להפטיר בהפטרות השבוע שאז לא ישנו ממנהגם. (יביע אומר ח"ד סי' לט. יחווה דעת ח"א סי' ג).

בדיקה וביעור חמץ

א: אור ליד' בניסן תחל בדיקת החמץ בצאת הכוכבים. (בערך 19:20, לפי שעון קיץ).

ב: הברכה שמברכים בבדיקת חמץ היא "על ביעור חמץ", והברכה חלה על תחילת והכנת הביעור שמבער למחרת, ועל כן הבדיקה היא צורך הביעור. ולכן יכוון על הבדיקה ועל הביטול שלאחריה ועל השריפה ועל הביטול שלמחרת, ויש להזהיר את הקטנים שלא יפזרו פירורים בשום מקום.

ג: עיקר הביטול הוא בלב, שיגמור בלבו שכל החמץ שברשותו הרי הוא כאילו אינו, ואינו חשוב כלום והרי הוא כמו עפר וכדבר שאין בו צורך כלל.

ד: תקנת חז"ל (פסחים ח.) לבדוק את החמץ לאור הנר, מפני שאורו ממוקד וטוב לבדיקה. ולכן תיקנו לבדוק בלילה, שבליילה אור הנר בולט ומאיר היטב את החורים והסדקים שבהם עיקר הבדיקה. אבל ביום, אור השמש החזק מכהה את אורו של הנר, וקשה לעין להתמקד באורו החלש של הנר.

ה: אין לבדוק לאור אבוקה, (כנר ההבדלה במוצש"ק) היינו נר שלהבתו עולה משני פתילים נפרדים. וכמה טעמים לכך, אחד מהם, מפני שלהבת האבוקה גדולה ועלולה לשרוף דברים בבית, והבודק יהיה טרוד שלא ישרוף דבר מה ולא יוכל להתרכז בבדיקתו. ואם טעה ובדק באבוקה - לא יצא. ואף לאור נר שמן אין לבדוק, שהואיל ומתיירא שמא ישפך מן השמן על כליו ובגדיו, אינו יכול להכניס את הנר למקומות צרים כדי לראות היטב את החורים והסדקים. לכתחילה אין לבדוק לאור נר פראפין, שגם אותו יתקשה להכניס למקומות צרים, כדי שלא יטפטף ויילכלך את כליו. ולכן נהגו להעדיף נרות שעווה שכמעט אינם מטפטפים (ש"ע ומשנ"ב תלג, ב).

ו: לכתחילה יש לבדוק בנר, אולם בדיעבד הרוצה לבדוק לאור פנס רשאי, ובמקומות שיש לבדוק חשש שמא להבת הנר תגרום לשרפה (כגון בדיקה ברכב) - עדיף שיבדוק בפנס.

(מתוך הקונטרס חקת הפסח השלישית, התשע"ב)

קומי אורי-סיפור לשבת

ישנם שלשה סיפורים שנוהגים חסידי פולין לספר לפני חג הפסח - וסגולתם של שלשה סיפורים אלו - שיהיו כל צרכי החג ברווח למספר אותם לפני חג הפסח.

אחד הסיפורים הוא מסיפורי על הרה"ק רבי אלימלך מליזנסק ז"ע

אחד מחסידי הרבי ר' אלימלך היה סוחר במשקאות חריפים, סוחר בין שרוף. לפני חג הפסח היה החסיד מכין חבית גדולה של יין שרוף - אותה היה נוהג להבריא אל מעבר לגבול ולמכרה - ומהרווח היה קונה ומכין את כל צורכי חג הפסח.

אותה שנה, נסע החסיד בעגלה עם חבית היין שרוף שלו - ותוך שהוא מנסה להבריא את הגבול - תפסו אותו שומרי הגבול והחרימו את מטענו היקר. ואכן, החסיד נקלע למצב קשה ביותר - כל כספו מושקע בחבית היין שרוף - ואם אינו מצליח למכור את חבית היין שרוף - הרי הוא נשאר חסר פרוטה - ומהיכן יביא את כל צורכי חג הפסח?

מיד חזר החסיד ורץ מהר לרבי שלו, הרבי ר' אלימלך - וסיפר לו בדמעות שליש את כל המוצאות אותן ואת מצבו הכספי הקשה - וביקש לשמוע את עצת הרבי.

אמר לו הרבי ר' אלימלך לחזור לשומרי הגבול - ולהגיד להם שקרתה כאן טעות - וזו אינה חבית של יין שרוף אלא חבית של מים - ועליהם רק לטעום מהחבית כדי להיווכח בזאת.

והחסיד, שהוא חסיד אמיתי - עשה כעצת הרבי - וחזר אל שומרי הגבול, ואמר להם שזו חבית של מים ועליהם רק לטעום וכו'.

טעמו השומרים - ואכן היו אלו רק מים - ומיד החזירו את החבית לחסיד - שמהר להטעינה על עגלתו ולחזור לרבי ר' אלימלך.

נכנס החסיד לרבי - והתחיל בוכה שנית בדמעות שליש - היתה לי חבית של יין שרוף שאותה אמור הייתי למכור וברווח לקנות את כל צורכי חג הפסח - ועכשיו, כשהחבית יין שרוף הפכה לחבית מים - נשארתי חסר כל וללא פרוטה לפורטה - ומהיכן אשיג את כל צורכי החג?

אמר לו הרבי - טעם גם אתה מהמשקה שבחבית. טעם החסיד מהמשקה ומצא שאכן הוא יין שרוף משובח. וליהודי היה כל צרכי פסח בהרחבה גדולה.

עד כאן סיפור אחד מתוך שלושת הסיפורים - שמספרים שהם סגולה להשיג כל צורכי החג ברווח לקראת הפסח.

ד"ת לעילוי נשמת רבנו הגדול, הגה"צ רבי שמעון גבאי בן רחל זצ"ל
לע"נ הגה"צ המקובל הרב נסים פריץ בן סוליקה זצ"ל
לע"נ ר' מרדכי ניזירי בן סוליקה ז"ל, לע"נ ר' דוד אדרי בן עליזה ז"ל
נתרם על ידי המשפחה